POZIȚIA SUBIECTULUI ÎN INTEROGATIVE DIRECTE PARȚIALE ŞI RELATIVE ÎN LIMBA ROMÂNĂ VECHE

ADINA DRAGOMIRESCU

Institutul de Lingvistică al Academiei Române „Iorgu Iordan – Al. Rosetti” /
Facultatea de Litere, Universitatea din Bucureşti
adina.dragomirescu@lingv.ro

***Cuvinte-cheie**: poziția subiectului, limba română veche, propoziții relative, propoziții interogative, Grupul Topic.*

***Keywords**: subject positions, old Romanian, interrogatives, relative clauses, Topic Phrase.*

1. INTRODUCERE

În acest articol vor fi analizate structurile de tipul [cuvânt interogativ/ relativ + subiect (pronominal) + verb], negramaticale în româna actuală, dar atestate sporadic în româna veche:

(1) a. *De unde* ***tu*** *vii?* (BB.1688: 220)
b. **De unde tu vii?* (rom. actuală)

În alte studii, tiparul a fost analizat pentru istroromână (2) (Costea, Dragomirescu şi Nicolae 2017, Dragomirescu şi Nicolae 2018) şi pentru româna vorbită în Republica Moldova (3) (Costea, Dragomirescu şi Nicolae 2017, Costea 2018).

(2) a. *Iuva* ***tu*** *meri?* (TC: 61)
unde tu mergi
b. *Ce* ***tu*** *plănji?* (TC: 21)
de.ce tu plângi
c. *Cum* ***voi*** *zičéț de noi?* (SF: 168)
cum voi ziceți de noi
d. *Če* ***io*** *ştiu?* (SF: 138)
ce eu știu
e. *cårle l-av ăntrebåt iuve* ***ie*** *męre* (SP: 131)
care l-a întrebat unde el merge
f. *Şa-i bire, cum* ***tu*** *spuri* (TC: 10)
aşa=e bine cum tu spui

(3) a. *Când* ***tu*** *reuşeşti?* (ro. mold., Facebook, 16.04.2017)

SCL, LXXI, 2020, nr. 2, Bucureşti, p. 189–198

BDD-A32480 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:32:49 UTC)

b. *Mamă, cân **voi** az dornit?* (ro. mold., TDNis: 85)
c. *şi-ntreabâ cum **aşala câine**-o muşcat-o* (ro. mold., TDNis: 68)

În timp ce istroromâna acceptă numai subiect pronominal (cu statut de clitic subiect) în această poziție, în româna vorbită în Republica Moldova este posibilă şi apariția unui subiect exprimat prin grup nominal complex (3c).

2. SITUAȚIA DIN LIMBILE ROMANICE

Limbile romanice prezintă variație sub următoarele aspecte: există diferențe între interogativele parțiale directe şi cele indirecte, apar diferențe legate de tipul de subiect acceptat în această poziție (pronominal vs nominal) şi diferențe de gramaticalitate legate de cuvântul interogativ (vezi Dragomirescu şi Nicolae 2018).

În interogațiile directe, tiparul este imposibil în majoritatea limbilor romanice:

(4) a. **Qué **Pedro** compró?* (sp.)
b. **Que **Pierre** a acheté?* (fr.)
c. **Que **o Pedro** comprou?* (pt. eur.)
d. **Che **Piero** ha comprato?* (it.) (Zubizarreta 2001)
e. *Ce ***Petre** a cumpărat?* (ro.)

În interogațiile indirecte, apar diferențe semnificative între limbile romanice (vezi Goodall 1993; Barbosa 2001; Zubizarreta 2001). În catalană, spaniolă, dacoromâna standard şi, marginal, în italiană (5), structura cu subiect nominal plasat între cuvântul interogativ şi verb este negramaticală, pe când franceza şi portugheza europeană (6) atestă acest tip de construcție. În franceză, deşi structura este posibilă în interogative indirecte (6a), este negramaticală în interogativele directe atunci când subiectul este exprimat prin grup nominal cu centru substantiv (7a,b), dar posibilă cu subiect pronominal (7a', b') (Poletto şi Pollock 2004).

(5) a. *Me pregunto a quién **(*Juan)** busca **(Juan)**.* (sp.) (Zubizarreta 2001)
'Mă intreb pe cine caută Jean'
b. *No sé que **(*en Joan)** farà **(en Joan)*** (cat.) (Barbosa 2001)
'Nu ştiu ce va face Joan'
c. *Mă întreb pe cine **(*Ion)** caută **(Ion)**.* (ro.)
(6) a. *Je me demande qui **Jean** cherche.* (fr.) (Zubizarreta 2001)
'Mă întreb pe cine caută Jean'
b. *Sabes quando **(a Maria)** chegou **(a Maria)*** (pt. europ.) (Barbosa 2001)
'Ştii când a ajuns Maria?'

(7) a. ?**Où **Yves** va?* a'. *Où **il** va?*
'Unde merge Yves?' 'Unde merge el?'
b. ?**Qui **Paul** a vu?* b'. *Qui **t'**as vu?*
'Pe cine a văzut Paul?' 'Pe cine ai văzut?'

BDD-A32480 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:32:49 UTC)

Dacă se iau în calcul varietățile regionale, situația este și mai complicată. În spaniola din Caraibe, mult discutată sub acest aspect în bibliografia de specialitate, atât subiectul pronominal (8), cât și cel exprimat prin grup nominal (9) pot apărea între cuvântul interogativ și verb (Gutiérrez-Bravo 2008, Suñer 1994). În bibliografie, apar diferențe de interpretare/acceptare a exemplelor: pentru Ordóñez și Olarrea (2006), numai subiectul pronominal (8) este permis în aceste structuri. În interogativele cu grupuri interogative complexe, constrângerea nu este respectată (10) (Zubizarreta 2001). Structurile sunt posibile și în română (11), chiar cu subiect nominal.

(8) a. *Qué **tú** quieres?* (sp. car.) (Gutiérrez-Bravo 2008)
b. *Qué quieres **tú**?* (sp. standard)
c. ***Tú** [qué quieres]?* (sp. standard)
'What do you want?'

(9) *Qué **Ivan** dijo de eso?* (sp. car.)
'Ce a spus Ivan despre asta?'

(10) *A cuanta gente **María** invitó a la fiesta?* (sp.) (Zubizarreta 2001)
'(Pe) Câtă lume a invitat Maria la petrecere?'

(11) *Pe care dintre ei **(?Ion)** l-a chemat aici **(Ion)**?* (ro.)

O idee recurentă în literatura consacrată subiectului este aceea că între varietățile romanice există diferențe semnificative de gramaticalitate a structurilor. Goodall (2004) a realizat o evaluare graduală a structurilor din spaniolă cu subiect plasat între cuvântul interogativ și verb [1 = complet negramatical; 5 = perfect], principalele concluzii la care a ajuns fiind că elementul interogativ are un rol semnificativ și că elementele de tip 'de ce?' acceptă în cea mai mare măsură să fie urmate de subiect.

(12) a. ***Qué** Juan leyó en la biblioteca?* Valoare medie: 2.130
'**Ce** a citit Juan în bibliotecă?'
b. ***A quién** María vio en el parque?* Valoare medie: 2.478
'**Pe cine** a văzut Maria în parc?'
c. ***Dónde** Ana compró el periódico?* Valoare medie: 2.957
'**De unde** a cumpărat Ana ziarul?'
d. ***Cuándo** José escribió la carta?* Valoare medie: 3.043
'**Când** a scris José scrisoarea?'
e. ***Por qué** Miguel trabaja tanto?* Valoare medie: 4.783
'**De ce** muncește Miguel așa de mult?'

(Goodall 2004: 107)

Teoretic, diferențele mari legate de gradul de acceptare din partea vorbitorilor, mai exact faptul că structurile cu 'de ce' au un grad mult mai mare de acceptare, se corelează cu o diferență structurală între 'de ce' și alte cuvinte interogative/relative: 'de ce' este introdus (prin *Merge*) în structura sintactică direct într-o poziție din periferia stângă (Hornstein 1995, Rizzi 2001, Shlonsky și Soare

BDD-A32480 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:32:49 UTC)

2011 i.a.), în timp ce celelalte cuvinte interogative ajung în periferia stângă prin deplasare.

3. DATELE DIN LIMBA ROMÂNĂ (VECHE)

În română, sunt atestate cele trei tipuri de structuri, cu diferențe de gramaticalitate pentru româna actuală: pentru interogativele parțiale directe (13), plasarea subiectului după cuvântul interogativ este negramaticală, cu posibila excepție a interogațiilor cu *de ce*, care sunt acceptate de unii vorbitori (13c). Pentru interogativele parțiale indirecte (14), gradul de gramaticalitate pare a fi mai ridicat, structurile cu *de ce* (14c) fiind complet gramaticale, mai ales dacă subiectul este sub focus contrastiv. Propoziții relative cu aceleaşi elemente de relație sunt însă gramaticale fără excepție (15).

(13) a. **Unde* ***Ion*** *ajunge?*
b. **Cum* ***tu*** *reuşeşti?*
c. ?*De ce* ***voi*** *plecați?*
(14) a. **Mă întreb unde* ***tu*** *mergi.*
b. ?*Mă întreb cum* ***tu*** *reuşeşti.*
c. *Mă întreb de ce* ***el/Ion*** *poate face asta.*
(15) a. *Ăsta e locul unde* ***tu*** *nu poți ajunge.*
b. *M-a amuzat momentul când* ***Ion*** *a căzut pe scări.*
c. *E de admirat felul cum* ***el*** *s-a descurcat.*

3.1. INTEROGATIVE PARȚIALE DIRECTE ÎN ROMÂNA VECHE

Pentru româna veche (perioada de la primele texte atestate, încheiată convențional în 1780; vezi Gheție 1997: 52–53), vom separa numai interogativele parțiale directe de relative (în care includem şi interogativele indirecte). Între acestea nu sunt diferențe sintactice majore (vezi şi Shlonsky şi Soare 2011: 652).

În româna veche, structura nu este frecventă şi pare a fi circumscrisă anumitor texte. Între cuvântul interogativ şi verb intervine cel mai adesea un subiect pronominal. Cuvintele interogative care acceptă această topică sunt *unde* (16), *cum* (17), *(spre) ce* (18), *pentru ce*, *derept ce*, *ce* toate cu sensul „de ce” (19)

(16) a. *Şi zise lui David: „<u>De unde</u>* ***tu*** *vii?”* (BB.1688: 220)
vs b. *„<u>De unde</u> eşti* ***tu****?”* (BB.1688: 220)
(17) a. *Iară <u>cum</u>* ***eu*** *să mă încetez preste voi nimica?* (BB.1688: 372)
b. *Sămânța lui Avraam sântem şi nimănui n-am slujit nitiodinioară. <u>Cum</u>* ***Tu*** *zici că „Slobozi veți fi”?* (BB.1688: 820)
c. *Noi am auzit den Leage că Hristos rămîne în veac, şi <u>cum</u>* ***Tu*** *zici că trebuie a Să înălța Fiiul Omului?* (BB.1688: 824)
d. *Şi <u>cum</u>* ***tu*** *zici: „Arată-ne noao pre Părintele?”* (BB.1688: 825)

BDD-A32480 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:32:49 UTC)

e. *Şi cum* ***noi*** *auzim fieştecarele cu a noastră limbă de fealiu cu carea am născut?* (BB.1688: 832)

(18) *Şi spre ce* ***noi*** *şădem?* (BB.1688: 498)

(19) a. *şi pentru ce* ***tu*** *pui laţ sufletului mieu ca să-l omori pre el?* (BB.1688: 217)
b. *Şi pentru ce* ***tu*** *ai cerşut pre Avisac Samaniteanca Adoniei?* (BB.1688: 243)
c. *Pentru ce* ***noi*** *nu putum scoate pre el?* (NT.1648: 22^{v}/150)
d. *Iară să grăescu dereptate, derept ce* ***voi*** *nu creadeţi Mie?* (NT.1648: 117^{v}/284)
e. *Ce* ***voi*** *micşuraţi pre surumani?* (NT.1648: 177^{r}/369)

Subiectul exprimat prin nominal poate interveni între cuvintele interogative *pentru ce*, *derept ce* şi verb:

(20) a. *Pentru ce* ***ucenicii Tăi*** *calcă rânduiala bătrânilor?* (NT.1648: 19^{v}/146)
b. *Pentru ce* ***ucenicii Tăi*** *îmblă în rânduiala bătrânilor, ce cu mânele nespălate mănâncă pâine?* (NT.1648: 49^{v}/187)
c. *Pentru ce* ***neamul acesta*** *caută sămnu?* (NT.1648: 51^{r}/189)
d. *Derept ce* ***ucenicii lui Ioan*** *să postescu ades şi rugăciuni fac, aşijderea şi ai fariseilor, iară ai Tăi mănâncă şi beau?* (NT.1648: 73^{v}/222)
e. *Derept ce* ***acesta mir*** *nu să vându în trei sute de bani, şi să să dea surumanilor?* (NT.1648: 122r/292)

Este atestată şi situația în care între cuvântul interogativ şi verb intervine un subiect nominal alături dealți constituenți (21), precum şi, rar, situația în care alți constituenți decât subiectul ocupă această poziție (22).

(21) a. *D-unde* ***lumea*** **de voi** *va fi judecată, dară nu seţi voi destoinici pâră iuşoară să judecaţi dară? Nu ştiţi că prespre îngeri veţi judeca?* (CPr.1566: 297)
b. *Cum* ***Tu,*** **jidov fiind, de la mine** *cei să beai, fiind muiare samariteană?* (NT.1648: 109^{r}/272)
c. *Cu ce* ***tu*** **mai puţin** *eşti cu mine?* (BB.1688: 252)

(22) *Şi cum* ***Domnului*** *daţ nevoinţă?* (BB.1688: 459)

3.2. PROPOZIȚII RELATIVE CU ACEIAȘI CONECTORI ÎN ROMÂNA VECHE

Ca şi în cazul interogativelor, şi pentru relative un subiect pronominal poate interveni între cuvântul relativ şi verb. Cuvintele relative care acceptă această structură sunt, conform analizei noastre de corpus, *cum* (23), *unde* (24) şi *ce* (25).

(23) a. *Şi Să urgisi Domnul cu mânie preste Iuda şi preste Ierusalim, şi deade pre ei întru groază şi întru stingere şi întru şuierare, cum* ***voi*** *vedeţi cu ochii voştri.* (BB.1688: 327)
b. *Da-le-vom, şi de la dânşii nu vom ceare; aşa vom face, după cum* ***tu*** *zici.* (BB.1688: 347)
c. *Şi cum* ***noi*** **ne** *vom mântui.* (BB.1688: 465)

BDD-A32480 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:32:49 UTC)

(24) a. *<u>De unde</u> **noi** ştim ca să ne fie frică de Domnul, noi să îmblăm cu oamenii, că lu Dumnezeu sem adevărați* (CPr.1566: 357)
b. *Eu vă tremiț să seceraţi, <u>unde</u> **voi** n-aţi ustenit; alţii se-au ustenit, şi voi în usteneala lor întraţi.* (CC[2].1581: 174)
c. *Şî în parte lui de domnie îl tremease pre dânsul, <u>unde</u> **el** întoarse mulţimea fără de număr cătră credința lu Hristos.* (SVI.~1670: 247[v])
d. *Eu mergu, şi Mă veţi cerca, şi în păcatul vostru veţi muri. <u>Unde</u> **Eu** Mă duc, voi nu puteţi să veniţi* (BB.1688: 820)
e. *Toate, oricâte va afla mâna ta a face, în ce chip iaste putearea ta, fă, căci nu iaste fapt, şi gând, şi minte, şi înțelepciune, în iad, <u>unde</u> **tu** mergi acolo.* (BB.1688: 451)

(25) a. *Şi cei ce păziia n-au 16 cunoscut pentru ce am mersu şi <u>ce</u> **eu** fac.* (BB.1688: 344)
b. *Acum dară voiu povesti voao <u>ce</u> **eu** voiu face viei meale* (BB.1688: 457)
c. *Vedeţi <u>ce</u> **voi** faceţi, că ce nu omului voi judecaţi, fără numai Domnului, şi cu voi cuvintele judecăţii.* (BB.1688: 320)

Mai rar, este atestat un subiect exprimat prin nominal pentru următoarele cuvinte relative: *cum* (26), *unde* (27), *când* (28). Este atestată şi situația în care subiectul şi alți constituenți intervin între cuvântul relativ şi verb (29).

(26) a. *că, Dumnezeu să ferească, de-ară apuca turcul aceaste 2 ţărî, ară fi peire a toată creştinătatea, <u>cum</u> **Dumnezeu** să ferească de aceaea* (DÎ.XXXIV: 1600)
b. *Neceodată aşa n-au grăit om, <u>cum</u> **acesta om** (grăieşte).* (NT.1648: 115[v]/281)

(27) a. *Văzuiu, până când scaunele puse fură şi cel den zile vechi şezând; e râul de foc cura pre de naintea lui; mii înainte stând lui, şi întunearece de întunearece slujiia lui, <u>unde</u> **judecătoriul** şăzu şi cărţile se deşchiseră* (CC[2].1581: 610)
b. *Faceţi-vă şie pungi nevechite, visteare neîmpuţinate în ceriu, <u>unde</u> **furii** nu fură, nice moliile strică.* (CazV.1643: 332[r])
c. *Iară ei prinsără pre Iisus, dusără-L la Caiafa, popa cel mare, <u>unde</u> **cărtularii şi bătrânii** era adunaţi.* (NT.1648: 168)

(28) *pre carele şî mai nainte l-au pomenit poveastea, <u>când</u> **Nahor**se făcuse că iaste Varlaam* (SVI.~1670: 272[v])

(29) a. *Ce de <u>unde</u> **voi** **aşa** greşiţi întru fraţi şi bateţi slăbiciunea ştiutei lor, voi faceţi păcate în Hristos.* (CPr.1566: 305)
b. *Simeon spuse <u>cum</u> **Dumnezău** **întâiu** au socotit păgânii să-şi ia den ei oamenii numelui Său.* (NT.1648: 255[r]/338)

4. SCHIȚĂ DE ANALIZĂ

Pentru analiza acestor structuri de topică pot fi formulate mai multe ipoteze.

● Prima ipoteză ar fi aceea că structura este calchiată, multe dintre exemple fiind extrase din BB.1688, text tradus din greacă, unde această topică este posibilă. De pildă, în (16a), *<u>De unde</u> **tu** vii?* (BB.1688: 220), e o traducere literală după

BDD-A32480 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:32:49 UTC)

Póthen (de.unde) *sy* (tu) *paraginei* (vii/soseşti)?[1]. Totuşi, structura nu apare numai în texte traduse din greacă şi, în plus, este atestată şi în texte originale (vezi 26a).

● A doua ipoteză ar fi aceea că o poziție de cliticizare ar fi disponibilă între cuvântul interogativ şi verb. Datele din româna veche nu respectă testele pentru cliticizarea subiectului propuse de Poletto şi Tortora (2016) pentru dialectele italieneşti de nord şi verificate de Dragomirescu şi Nicolae (2018) pentru istroromână.

În dialectele italieneşti de nord (30) şi în istroromână (31), cliticele obiect precedă cliticele subiect, ceea ce nu se întâmplă în româna veche (vezi (23c), (24d), (29)).

(30) a. **Te** ***tu*** *parli.* (dialectul florentin)
te tu(CL-S) vorbeşti
b. **Ti** ***te*** *parli.* (dialectul trentin)
te tu(CL-S) vorbeşti
'Tu vorbeşti'

(31) a. *Cum* **te*tu*** *cl'emi?* (LM: 71)
cum te tu numeşti
b. *Neca* *nune* ***tu*** *vezi în napastovańe* (*Tatăl nostru*)
să nu ne tu duci în ispită

În ceea ce priveşte negația, în unele varietăți italieneşti de nord (32), cliticul subiect este precedat de negația verbală (Roberts 2010). Aceeaşi ordine apare şi în istroromână (33), nu însă şi în româna veche (vezi (24b)).

(32) a. *Un* ***tu*** *glie* *l'ha* *detto.* (dialectul florentin)
nu tu(CL-S) lui o=ai spus
b. *No* ***te*** *ghe* *l'hai* *dit.* (dialectul trentin)
nu tu(CL-S) lui o=ai spus
'Nu i-ai spus-o'

(33) gospodine, *te* *nu* ***iel'*** *åvdu* *nopta* *nis?* (SP: 174)
domnule de.ce nu ei aud noaptea nimic

● A treia ipoteză, şi cea pe care o adoptăm pentru româna veche, este aceea că poziția dintre cuvântul interogativ/relativ şi verb este o poziție din periferia stângă (pentru a cărei organizare urmăm structura de la Rizzi (1997) (34), adoptată pentru română şi de Nicolae (2015). Cuvântul interogativ (probabil şi cel relativ) este găzduit de una dintre proiecțiile aflate deasupra lui FinP, iar la dreapta acesteia se pot idenitifica prin teste distribuționale celelalte poziții.

(34) ForceP > TopP* > FocP > TopP* > FinP > IP (Rizzi 1997: 297)

Situația specială a lui 'de ce' nu pune probleme pentru această analiză: indiferent de interpretare – fie că este introdus direct (prin *Merge*) în IntP, proiecție

[1] Ştefan Colceriu, c.p.

BDD-A32480 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:32:49 UTC)

aflată deasupra lui ForceP (Rizzi 2001), fie că este introdus în ReasonP (o poziție oricum superioară ierarhic poziției canonice a subiectului) şi apoi ridicat în IntP (Shlonsky şi Soare 2011) – 'de ce' este foarte sus în ierarhia sintactică.

Testele pragmatice nu sunt posibile pentru limba veche (aşadar, nu putem decide dacă subiectul este Topic sau Focus), de aceea vom susține această ipoteză numai cu argumente distrbuționale. Acestea sunt:

(i) poziția este la stânga auxiliarelor (ex. (21a), (24b), (25b), (29b));

(ii) poziția este la stânga cliticelor pronominale (ex. (23c), (24d), (28));

(iii) poziția este la stânga complementizatorului *să*, care ocupă proiecția Fin (Nicolae 2015: 104–109) (ex. (17a), (26a))

(iv) poziția este nespecializată, acceptând: subiect pronominal ((17)–(19), (23)–(25)) sau nominal (ex. (20), (26)–(28)), subiect şi alți constituenți (vezi pozițiile multiple de topic din schema de mai sus) (ex. (21), (29)) sau numai constituenți (ex. (22)).

5. CONCLUZIE

În româna veche se pare că există o poziție specială (probabil de Topic) care găzduieşte mai ales subiectul, aflată între cuvântul interogativ/relativ şi verb. Această poziție nu mai este disponibilă în româna actuală în interogativele directe totale; în interogativele parțiale indirecte este disponibilă cu unele restricții, iar în relative este disponibilă în structuri cu grad maxim de gramaticalitate.

SURSE[2]

BB.1688 = *Biblia*. Ed.: *Biblia adecă Dumnezeiasca Scriptură a Vechiului şi Noului Testament*, tipărită întâia oară la 1688 în timpul lui Şerban Vodă Cantacuzino, Domnul Țării Româneşti, Bucureşti, Editura Institutului Biblic, 1977.

CazV.1643 = Varlaam, *Cazania*, ed. J. Byck, Bucureşti, Editura Academiei, [s.a.], 1–506.

CC[2].1581 = Coresi, *Evanghelie cu învățătură.* Ed. S. Puşcariu, Al. Procopovici: Diaconul Coresi, *Carte cu învățătură (1581)*, vol. I, *Textul*, Bucureşti, Socec, 1914.

CPr.1566 = Coresi, Apostol. Ed. I. Bianu, *Texte de limbă din secolul XVI, IV, Lucrul apostolesc tipărit de diaconul Coresi la 1563*, Bucureşti, Cultura Națională, 1930.

DÎ = *Documente şi însemnări româneşti din secolul al XVI-lea*, text stabilit şi indice de Gh. Chivu, M. Georgescu, M. Ioniță, Al. Mareş, Al. Roman-Moraru, Bucureşti, Editura Academiei Române, 1979.

Facebook

LM = Leca Morariu, *Lu Fraţi Noştri. Libru lu Rumeri din Istrie*, Suceava, Editura Revistei „Făt-Frumos", 1928.

NT.1648 = *Noul Testament.* Ed. Alba Iulia, Reîntregirea, 1998.

[2] Pentru indicarea surselor, am folosit sistemul din SOR 2016, care cuprinde, pe lângă siglă, şi data/intervalul din care datează textul.

BDD-A32480 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:32:49 UTC)

SF = Sârbu, Richard, Vasile Frățilă, 1998, *Dialectul istroromân. Texte şi glosar,* Timişoara, Editura Amarcord.
SP = Sextil Puşcariu, *Studii istroromâne,* I. *Texte,* Bucureşti, Institutul de Arte Grafice „Carol Göbl", 1906
SVI.~1670 = *Varlaam şi Ioasaf.* Ed.: M. Stanciu Istrate, *Reflexe ale medievalității europene în cultura română veche: **Varlaam şi Ioasaf** în cea mai veche versiune a traducerii lui Udrişte Năsturel*, Bucureşti, Editura Muzeului Național al Literaturii Române, 2013, 82–325.
TC = *Texte istroromâne* culese de Traian Cantemir, Bucureşti, Editura Academiei, 1959.
TDNis = Marin, Maria, Iulia Mărgărit, Victorela Neagoe, Vasile Pavel, *Graiuri româneşti de la est de Nistru. Texte dialectale şi glosar*, Bucureşti, Editura Academiei Române, 2011.

BIBLIOGRAFIE

Barbosa, Pilar, 2001, „On Inversion in Wh-questions in Romance", în A. Hulk, J.-Y.Pollock (ed.), *Subject Inversion in Romance and the Theory of Universal Grammar*, Oxford, Oxford University Press, p. 20–59.

Cardinaletti, Anna, 2006, „Subjects and Wh-questions. Some new generalizations", în J. Camacho, N. Flores Ferran, L. Sanchez, V. Deprez, E. M. J. Cabrera (ed.), *Romance Linguistics 2006: Selected papers from the 36th Linguistic Symposium on Romance Languages (LSRL), New Brunswick, N.J., March 31-April 2, 2006*, Amsterdam/Philadelphia, John Benjamins Publishing Company, p. 57–79.

Cinque, G., 1999, *Adverbs and functional heads: A cross-linguistic perspective*,Oxford, Oxford University Press.

Cornilescu, Alexandra, 2000, „The double subject construction in Romanian", în V. Motapanyane (ed.), *Comparative studies in Romance Syntax*,Amsterdam, Elsevier, p. 83–124.

Costea, Ștefania, 2018, „Preverbal subjects in Moldovan Daco-Romanian direct and indirect wh-interrogatives", comunicare la *Forty-sixth Cambridge Romance Linguistics Seminar*, Trinity Hall, Cambridge, 5–6 ianuarie 2018.

Costea, Ștefania, Adina Dragomirescu, A. Nicolae, 2017, „Preverbal subjects in Moldovan Daco-Romanian and Istro-Romanian *wh*-interrogatives", comunicare la *The Annual International Conference of the English Department*, 8–10 iunie 2017.

Coteanu, I., 1957, *Cum dispare o limbă: istroromîna*, Bucureşti, Societatea de Ştiințe Istorice şi Filologice.

Dragomirescu, Adina, A. Nicolae, 2018, „Subiectul pronominal în interogativele directe din istroromână. O perspectivă romanică", în: C. Lupu, A. Ciolan, A. Zuliani (ed.), *Studii romanice,* I. *Omagiu profesorilor Florica Dimitrescu şi Alexandru Niculescu la 90 de ani,* Bucureşti, Editura Universității din Bucureşti, p. 439–448.

Dragomirescu, Adina, A. Nicolae, 2018, „Syntactic Archaisms Preserved in a Contemporary Romance Variety: *Interpolation* and *Scrambling* in Old Romanian and Istro-Romanian", în G. Pană Dindelegan, Rodica Zafiu, Adina Dragomirescu, Irina Nicula, A. Nicolae (ed.), *Romance Syntax. Comparative and Diachronic Perspectives*, Newcastle upon Tyne, Cambridge Scholars Publishing, p. 95–125.

Gheție, I. (ed.), 1997, *Istoria limbii române literare*. *Epoca veche (1532–1780)*, Bucureşti, Editura Academiei Române.

Goodall, G., 2004, „On the Syntax and Processing of Wh-questions in Spanish", în B. Schmeiser, V. Chand, A. Kelleher, A. Rodriguez (ed.), *WCCFL Proceedings*, Somerville: MA, Casadilla Press, p. 101–114.

Gutiérrez-Bravo, R., 2008, „Topicalization and Preverbal Subjects in Spanish *wh*-interrogatives", în J. B. de Garavito, E. Valenzuela (ed.), *Selected Proceedings of the 10th Hispanic Linguistics Symposium*, Somerville, MA, Cascadilla, p. 225–236.

BDD-A32480 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:32:49 UTC)

Hornstein, N., 1995, *Logical form*, Oxford, Blackwell.
Ledgeway, A., 2012, *From Latin to Romance: Morphosyntactic Typology and Change*, Oxford, Oxford University Press.
Ledgeway, A., Alessandra Lombardi, 2005, „Verb movement, adverbs, and clitic positions in Romance", *Probus*, 17, 1, p. 77–101.
Maiden, M., 2016, „Romanian, Istro-Romanian, Megleno-Romanian, and Aromanian", în A. Ledgeway, M. Maiden (ed.), *The Oxford Guide to the Romance Languages*, Oxford, Oxford University Press, p. 91–125.
Nicolae, A., 2015, *Ordinea constituenților în limba română. O perspectivă diacronică*, Bucureşti, Editura Universității din Bucureşti.
Ordóñez, F., A. Olarrea, 2006, „Microvariation in Caribbean/non Caribbean Spanish interrogatives", *Probus*, 18, 1, p. 59–96.
Poletto, Cecilia, Christina Tortora, 2016, „Subject clitics: syntax", în A. Ledgeway, M. Maiden (ed.), *The Oxford Guide to the Romance Languages,* Oxford, Oxford University Press, p. 772–785.
Poletto, Cecilia, J.-Y. Pollock, 2004, „On the left periphery of some Romance Wh-questions", în L. Rizzi (ed.), *The structure of CP and IP. The cartography of syntactic structures*,volume 2, Oxford, Oxford University Press, p. 251–296.
Rizzi, L., 1997, „The Fine Structure of the Left Periphery", în L. Haegeman (ed.), *Elements of Grammar*, Kluwer Academic Publishers, p. 281–337.
Rizzi, L., 2001, „On the position "int(errogative)" in the left periphery of the clause", în G. Cinque, G. Salvi (ed.), *Current studiesin Italian syntax: Essays offered to Lorenzo Renzi*, Amsterdam, Elsevier, p. 267–296.
Roberts, I., 2010, „Varieties of French and the null subject parameter", în Th. Biberauer, A. Holmberg, I. Roberts, Michelle Sheehan (ed.), *Parametric variation: Null subjects in Minimalist Theory*, Cambridge, Cambridge University Press, p. 303–327.
Schifano, Norma, 2015, „The *Paradigmatic Instantiation* of TAM. A Novel Approach to Romance Verb-movement", în E. O. Aboh (ed.), *Romance Languages and Linguistic Theory 2013. Selected Papers from 'Going Romance' Amsterdam 2013*, Amsterdam, John Benjamins, p. 83–102.
Schifano, Norma, 2018, *Verb Movement: A Pan-Romance Investigation*,Oxford, Oxford University Press.
Shlonsky, U., Gabriela Soare, 2001, „Where's 'Why'?", *Linguistic Inquiry*, 42, 4, p. 651–669.
SOR – Gabriela Pană Dindelegan (ed.), *The Syntax of Old Romanian*, Oxford, Oxford University Press.
Suñer, Margarita, 1994, „V-movement and the licensing of argumental wh-phrases in Spanish", *Natural Language and Linguistic Theory*,12, p. 335–372.
Zegrean, Iulia-Georgiana, 2012, *Balkan Romance: Aspects of the Syntax of Istro-Romanian*, PhD Thesis, Università Ca'Foscari Venezia.
Zubizarreta,Maria Luisa, 2001, „The Constraint on Preverbal Subjects in Romance Interrogatives: A Minimality Effect", în A. Hulk, J.-Y. Pollock (ed.), *Subject Inversion in Romance and the Theory of Universal Grammar*, Oxford, Oxford University Press, p. 183–204.

SUBJECT POSITION IN *WH*-QUESTIONS AND RELATIVE CLAUSES IN OLD ROMANIAN

Abstract

This paper analyzes a structure with subjects (and/or other constituents) placed in-between the *wh*-word and the verb, which was available in old Romanian, but which has become ungrammatical in the passage to modern Romanian. After presenting the data from old Romanian, we discuss the potential analyses for this phenomenon, bringing distributional arguments in favour of an analysis based on the existence of a functional projection (probably a Topic Phrase) which is higher than FinP; this projection was available in interrogatives in old Romanian but was eliminated in the passage to modern Romanian.

BDD-A32480 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:32:49 UTC)